

CLSK2018012699 / 12-12-2018

Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

Ministerie van Defensie
Koninklijke Luchtmacht
Vliegbasis Woensdrecht
Commandant Logistiek Centrum Woensdrecht LCW
MPC 90 A
Postbus 8762
4820 BB Breda

Datum 7 december 2018
Betreft Inspectiebezoek

Geachte heer/mevrouw,

Op maandag 13 augustus 2018 hebben mevrouw [redacted] en heer [redacted], beiden arbeidsinspecteur bij de Inspectie SZW, een inspectie uitgevoerd op de arbeidsplaats:

Defensie Vliegbasis Woensdrecht
Kooiweg 40
4631 SZ Hoogerheide

Tijdens het bezoek is gesproken met heer [redacted] de plaatsvervangende commandant, heer [redacted] stafondersteuner, neer [redacted], floormanager, en heer [redacted] Quality Manager van het Logistieke Centrum Woensdrecht. De inspectie was gericht op onder andere het onderhoudsdok van verschillende luchtvoertuigen van Squadron 980, een afsluitbare spuitcabine van Squadron 981 en de galvano afdeling van Squadron 981.

Doel van de inspectie

Deze inspecties vonden plaats in het kader van het project 'Bedrijven/Organisaties met gevaarlijke stoffen Chroom-6, CMR-stoffen en overige stoffen bij Oppervlaktebehandelingsbedrijven/organisaties 2018'. Het doel van dit project is het verminderen van de blootstelling van werknemers aan carcinogene, mutagene en reprotoxische (CMR) stoffen. Het inspectieproject maakt onderdeel uit van bredere aanpak om de blootstelling aan CMR-stoffen terug te dringen. Uitgangspunt is de 'road to zero' waarbij verschillende interventies worden ingezet, bestaande uit communicatie, voorlichting en samenwerking met externe partijen zoals brancheorganisaties, sociale partners en andere inspectiediensten.

Langdurige blootstelling aan CMR-stoffen kunnen een zeer schadelijk effect op de gezondheid hebben. Daarbij hebt u als werkgever de verplichting om maatregelen te nemen volgens de arbeidshygiënische strategie. Ten aanzien van carcinogene en mutagene (CM-)stoffen geldt – nog meer dan bij overige stoffen – de verplichting om allereerst na te gaan of deze kunnen worden vervangen door een niet (of minder) gevaarlijke stof. Is dit niet mogelijk, dan moet de blootstelling zo veel als mogelijk worden verlaagd door het nemen van alle technisch uitvoerbare en operationeel in te passen maatregelen. Of deze maatregelen adequaat zijn, moet worden onderbouwd met een blootstellingsbeoordeling.

Inspectie SZW

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
www.inspectieszw.nl

Contactpersoon

Medewerker afd.
Inspectieondersteuning
T +31 (0)70 333 [redacted]

Onze referentie

1812058/01

Zelfinspectietool gevaarlijke stoffen

De inspectie SZW heeft een zelfinspectietool voor gevaarlijke stoffen ontwikkeld, die u een handreiking kan bieden bij het inventariseren en vastleggen van de informatie over stoffen in uw bedrijf waaraan werknemers worden blootgesteld <http://gevaarlijkestoffen.zelfinspectie.nl/>. Deze webtool richt zich op de volgende vier stappen:

- Stap 0. De algemene preventieve maatregelen.
- Stap 1. Inventarisatie van de aanwezige stoffen en hun grenswaarden.
- Stap 2. Beoordeling van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen.
- Stap 3. Beheersmaatregelen ter voorkoming van de blootstelling.
- Stap 4. Borging van de arbozorg gevaarlijke stoffen.

Wanneer u volledig invulling geeft aan deze stappen, voldoet u aan de beoordeling van de blootstelling aan stoffen volgens de arboregeling.

Toegezonden aanvullende informatie

Op donderdag 6 september 2018 ontving ik van heer [redacted] s per e-mail, desgevraagd aan hem op 28 augustus 2018, aanvullende onder andere de volgende informatie:

- de generieke RIE van Squadron 980 en 981 zijn niet digitaal aan te leveren behoudens van screenshots per RI&E punt, het zijn dynamische documenten in het meldingssysteem van het Logistiek Centrum Woensdrecht, VRS een actieve database, en die continue wijzigen;
- de nadere inventarisatie gevaarlijke stoffen was niet als document te genereren. De inventarisatie van lasrook is in ontwikkeling, een registratie gevaarlijke stoffen is wel beschikbaar binnen het LCW (inclusief frequentie, hoeveelheid, e.d. per afdeling) en alle stoffen zijn ingevoerd in de Stoffenmanager;
- in het verleden zijn inspanningen verricht aangaande het vervangen van kankerverwekkende en mutagene stoffen (CM-stoffen). Op individuele basis onderneemt CLSK, tezamen met DMO, acties om gebruik van CM stoffen terug te dringen. Een voorbeeld is exterior Chroomvrije verfsystemen op bijvoorbeeld de Cougar helikopters. Vervangen van CM-stoffen is een probleem vanwege de kwaliteitseisen in de luchtvaartindustrie, zowel militair als civiel;
- de werknemers, die (kunnen) zijn blootgesteld aan CM-stoffen, worden curatief via Defensie Formulier (DF-50) geregistreerd;
- de AVIB-kaarten van isopropylalcohol en primer 1750, deze stoffen werden onder andere gebruikt op de werkvloer tijdens de inspectie;
- de werkinstructie van Chroom-6 en het gebruik van de chroompen;
- de controle en het onderhoud van de oog- en nooddouches waren destijds centraal geregeld binnen CLSK. Sinds de oprichting van het Rijksvastgoed bedrijf (RVB) was dit decentraal belegd bij de gebruiker. Op HPVE-niveau (hoofd product verantwoordelijke eenheid) worden werkinstructies, in de vorm van een "McDonalds" lijst opgemaakt voor het periodiek spoelen van nooddouches;
- niet bekend is hoe het onderhoud van de ruimtelijke ventilatie in de het onderhoudsdok van Squadron 980, de spuit/straalcabines en de galvano afdeling van Squadron 981 is geregeld, dat onderhoud is uitbesteed aan het Rijksvastgoedbedrijf;
- de blootstellingsbeoordeling van isopropylalcohol en primer 1750 (inclusief de gecombineerde blootstelling van medewerkers en de huidblootstelling) zijn niet uitgevoerd, deze stoffen werden onder andere gebruikt op de werkvloer tijdens de inspectie;
- in september 2018 zal een pilot-PMO binnen 981 squadron starten. Hoe invulling wordt gegeven aan de inhoud van dat onderzoek is nog niet bekend;

Inspectie SZW

Datum

7 december 2018

Onze referentie

1812058/01

- alle squadrons hebben afgelopen jaar voorlichting ontvangen over werken met gevaarlijke stoffen en dit is geregistreerd in het besturingssysteem (BS) van het LCW. Toezicht is geregeld vanuit de lijn;
- persoonlijke beschermingsmiddelen zijn vastgelegd per soort van werkzaamheid en bedrijfsstof. Dit is vastgelegd in de AVIB kaarten en de PBM lijsten;
- aan de hand van het Chroom-6 voorschrift worden de beheermaatregelen in de spuitcabines getroffen bij het spuiten van chroomhoudende verf en bij het schuren/slijpen/stralen van een chroomhoudend oppervlak. Na het spuiten van chroomhoudende verf in de spuitcabines wordt besmetting van de schone ruimtes tegengegaan door een schone en vuile zones in te richten;
- bij onduidelijkheden of het ontbreken van de bevestiging of het materiaal wel/geen Chroom-6 bevat, dan wordt het oppervlak behandeld als chroom-6 houdend;
- de arbeidshygiënische strategie werd toegepast op de getroffen beheersmaatregelen om de blootstelling te beperken bij de onderhoudswerkzaamheden in het algemeen;
- niet bekend is welke voorzieningen getroffen zijn bij stroomuitval van de afzuiging van baden van de galvano afdeling en of het elektrolytische proces dan ook stopt.

Inspectie SZW

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Geconstateerde overtredingen

Naar aanleiding van de inspectie en de toegezonden aanvullende informatie hebben wij de volgende overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving geconstateerd:

Inspanningsverplichting CM-stoffen

1. Op de galvano afdeling Squadron 981 vond in een badenreeks een elektrolytisch proces plaats met onder andere chroomverbindingen (CMR-stof) en nikkelverbindingen (C-stof). Deze verbindingen zijn onder andere kankerverwekkende stoffen. Niet kon worden aangetoond dat het gebruik van bovenstaande stoffen, inclusief de overige CM-stoffen van de vliegbasis, strikt noodzakelijk is en vervanging van CM-stoffen door niet of minder gevaarlijke stoffen technisch niet uitvoerbaar is.

Dit is een overtreding van artikel 4.13 onder a van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Dit is de waarschuwing die u voor deze overtreding krijgt.

2. Op de galvano afdeling was een randafzuiging aanwezig op verschillende (afgesloten en open) chroomtrioxide baden als een preventieve beheersmaatregel om de blootstelling aan chroom-6 (een CMR-stof) te beperken. Indien vervanging van chroom-6, inclusief de overige CM-stoffen, niet mogelijk is, moet voor het beheersen van de blootstelling alle technisch uitvoerbare maatregelen genomen worden, waarbij de stand van de techniek het uitgangspunt moet zijn. Op deze afdeling zijn niet alle stand van de techniek maatregelen aanwezig zoals bijvoorbeeld het afschermen van baden, een voorziening voor de controle van de afzuiging en een beveiliging bij een niet werkende afzuiging gekoppeld aan het elektrolyse proces.

Dit is een overtreding van artikel 4.1c, eerste lid, onder a, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Ik heb het voornemen u op grond van artikel 27 van de Arbeidsomstandighedenwet hiervoor een eis tot naleving te stellen (zie bijlage 1).

Of de getroffen maatregelen adequaat zijn, moet worden onderbouwd met een blootstellingsbeoordeling.

Inspectie SZW

De aard van de blootstelling aan chroom-6, CMR-stoffen en overige gevaarlijke stoffen (stap 1)

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

3. Niet aantoonbaar geregistreerd zijn de gevaarlijke stoffen, waarvan in het bijzonder chroom-6 en de overige CMR-stoffen, waaraan werknemers kunnen worden blootgesteld. Bovendien waren de omstandigheden van werkzaamheden waarbij werknemers (kunnen) worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, niet aantoonbaar geregistreerd zoals bijvoorbeeld bij het aanbrengen van chroomhoudende verf met een kwast, bij het gebruik van wapensystemen/munitie, bij rookgasemissie, bij het onderhoud aan installaties/gebouw en het bewerken van chroomhoudend materiaal zoals bij het knippen, boren, polijsten, stralen, schuren, lassen, etc.

De volgende aspecten ontbraken:

- de naam van de stof, samenstelling van de stof of mengsel op componentniveau;
- de informatie over de veiligheid en gezondheid van de stoffen op componentniveau;
- het soort arbeid, tijdens welke werkzaamheden, onder welke omstandigheden en op welke wijze werknemers (kunnen) worden blootgesteld aan stoffen;
- de vastgestelde grenswaarde bij inhalatoire blootstelling van de component en voor bepaalde kankerverwekkende of mutagene stof of stof, die vrijkomt bij een kankerverwekkend proces, een zo laag mogelijk vastgestelde grenswaarde met een onderbouwing;
- de aanvullende registratiegegevens van CMR-stoffen.

Dit is een overtreding van artikel 4.2 tweede lid, artikel 4.2 vijfde lid onder a en b, voor reproductie toxische stoffen artikel 4.2a onder a, b en c, artikel 4.3 eerste en tweede lid, voor kankerverwekkende/mutagene stoffen artikel 4.13 onder b, c, d, e en f, artikel 4.16 eerste en 4.16 tweede lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Dit is de waarschuwing die u voor deze overtredingen krijgt.

De registratie (stap 1) is een onderdeel van de beoordeling van de blootstelling. Het doel van de inventarisatie van de stoffen is uiteindelijk het maken van een blootstellingsbeoordeling. Waaraan deze inventarisatie dient te voldoen, is opgenomen in bijlage 2 van deze brief.

De mate en duur van de blootstelling aan chroom-6, CMR-stoffen en overige gevaarlijke stoffen (stap 2)

4. Niet aantoonbaar beoordeeld was de blootstelling aan gevaarlijke stoffen, waarvan in het bijzonder aan chroom-6 en aan de overige CMR-stoffen, voor de verschillende werkzaamheden zoals bijvoorbeeld bij het chromateren op de galvano afdeling en het lassen.

Dit is een overtreding van artikel 4.2 derde t/m zevende lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Dit is de waarschuwing die u voor deze overtredingen krijgt.

Waaraan deze blootstellingsbeoordeling (stap 2) dient te voldoen, is opgenomen in bijlage 3 van deze brief.

Overige constatering

5. Meerdere nood- en oogdouches waren niet goed bereikbaar. Tevens werd

niet regelmatig gecontroleerd op de goede staat van nood- en oogdouches. De nood- en oogdouches waren niet in een dusdanige staat, dat deze voorzieningen bij een ongewilde gebeurtenis doeltreffend werkten en de gevolgen van deze gebeurtenis zoveel mogelijk konden beperken.

Inspectie SZW

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Dit is een overtreding van artikel 4.7, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Ik heb het voornemen u op grond van artikel 27 van de Arbeidsomstandighedenwet hiervoor een eis tot naleving te stellen (zie bijlage 1).

- —
—
—
—
—
6. In de hangaar waren verschillende gevaarlijke stoffen aanwezig in een open blik (zoals bijvoorbeeld met isopropylalcohol) of gesloten potje (met epoxy primer 23377 en sevenax 53022), waarbij op het blik of potje geen werkpleketikettering aanwezig was.

Dit is een overtreding van artikel 4.1d, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Dit is de waarschuwing die u voor deze overtreding krijgt.

7. De werknemers zijn blootgesteld aan chroom-6, (chromiumverbindingen,) CMR-stoffen en overige stoffen. Ten tijde van de inspectie werden zij niet in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan bij de eerste aanvang van de werkzaamheden met gevaarlijke stoffen, tussentijds en bij het beëindigen van de werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.

Dit is een overtreding van artikel 4.10a, eerste t/m vijfde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

> Dit is de waarschuwing die u voor deze overtreding krijgt.

In de risico-inventarisatie en -evaluatie dient vastgesteld te worden onder welke omstandigheden welke functiegroepen recht hebben op arbeidsgezondheidskundig onderzoek. Bij dit onderzoek naar de blootstelling aan gevaarlijke stoffen gaat het om arbeidsgebonden aandoening door gebruik van gevaarlijke stoffen.

De deskundige persoon, zoals bedoeld in artikel 2.14, tweede lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit, of de arbodienst kunnen alle gegevens inzien, die nodig zijn om de blootstelling van de werknemers aan gevaarlijke stoffen te kunnen beoordelen, te kunnen adviseren over de periodiciteit van de arbeidsgezondheidskundige onderzoeken, de inhoud van de arbeidsgezondheidskundige onderzoeken en de te nemen preventieve maatregelen.

Wat u moet doen

U moet er voor zorgen dat de overtreding genoemd onder 1, 3, 4, 6 en 7 zo spoedig mogelijk wordt opgeheven, dan wel uiterlijk binnen 1 maand na dagtekening van deze brief. De overtreding genoemd onder 6, 8 en 9 moet u zo spoedig mogelijk opheffen, dan wel uiterlijk binnen 4 maanden na dagtekening van deze brief.

U moet er voor zorgen dat u, als u dat wilt, binnen 2 weken na dagtekening van deze brief, met betrekking tot de onder 2 en 5 genoemde overtreding, uw zienswijze op de voorgenomen eis tot naleving kenbaar maakt.

In opvolging van deze blootstellingsbeoordeling moet u een plan van aanpak opstellen met de beheersmaatregelen volgens de arbeidshygiënische strategie met daaraan gekoppeld een planning van de uitvoering van de tijdelijke en structurele maatregelen op respectievelijk korte en lange termijn (stap 3) zoals bedoeld in onder andere artikel 4.4 en 4.17 t/m 4.20 van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Tevens moet u zorgen dat de getroffen (technische) beheersmaatregelen doeltreffend blijven werken door adequaat onderhoud. Vervolgens moet u een vaste aanpak ontwikkelen door veranderde situaties te signaleren en veilig te maken (stap 4). Voor de hulpmiddelen van de laatste twee stappen verwijs ik, ondergetekende van deze brief, u naar de zelfinspectietool.

Inspectie SZW

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Let op: u kunt geen zienswijze geven op de overtreding(en) waarvoor een waarschuwing is gegeven.

Deze brief is geen beschikking in de zin van artikel 1:3, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Dat betekent dat u geen bezwaar kunt indienen tegen wat er in deze brief staat over de hiervoor genoemde overtreding(en).

De Inspectie SZW kan uw bedrijf, na de gegeven termijn, opnieuw inspecteren op de onderwerpen waarop u op maandag 13 augustus 2018 in overtreding was. Als bij deze of een volgende, nieuwe inspectie dezelfde of soortgelijke overtredingen worden geconstateerd, dan kan een boeterapport worden opgemaakt.

Meer informatie over de Arbeidsomstandighedenwetgeving en de handhaving door de Inspectie SZW vindt u op: www.inspectieszw.nl.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan uw medezeggenschapsorgaan.

Indien gewenst kunt u op deze brief schriftelijk reageren t.a.v. mevrouw [redacted].
Wilt u dan het kenmerk en de datum van deze brief vermelden?
U kunt ook telefonisch contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,
De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
de projectleider

[redacted]
mevrouw [redacted]
projectleider

Bijlage 1: Kennisgeving van de voorgenomen eis tot naleving
bijlage 2: Inventarisatie (stap 1)
bijlage 3: Blootstellingsbeoordeling (stap 2)

Bijlage 1

Inspectie SZW

Deze bijlage hoort bij de inspectiebrief met kenmerk 1812058/01. De inspectiebrief is verstuurd naar aanleiding van de op maandag 13 augustus 2018 uitgevoerde inspectie op de arbeidsplaats:

Defensie Vliegbasis Woensdrecht
Kooiweg 40
4631 SZ Hoogerheide

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

De inspectie werd uitgevoerd door mevrouw S. Ganeshie-Kalloe en heer H.H. Bijvank, beiden arbeidsinspecteur bij de Inspectie SZW.

Kennisgeving van de voorgenomen Eis tot naleving

Tijdens het bezoek zijn overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving vastgesteld.

Naar aanleiding van de geconstateerde overtreding genoemd onder 2 en 5 heb ik het voornemen, daartoe bevoegd op grond van artikel 27 van de Arbeidsomstandighedenwet, u de volgende eis tot naleving te stellen:

Voorgenomen eis tot naleving

Behorende bij overtreding 2

Voor het beheersen van de blootstelling aan chroom-6 moeten de in de branche gangbare en technisch uitvoerbare maatregelen worden genomen.

De volgende beheersmaatregelen bij de baden waarin een elektrolytisch proces met chroomverbindingen plaatsvindt moeten minimaal getroffen worden:

- sluit baden met behulp van kleppen af;
- gebruik oppervlaktespanningsverlagers in bad;
- Voorzie de afzuiging van een beveiliging, als de afzuiging niet werkt stopt het elektrolyse proces automatisch;
- ruimtelijke ventilatie, die voor een onderdruk zorgt;
- periodiek onderhoud van de afzuiging/ventilatie;
- instructies voor bijvullen en onderhoud aan baden met aandacht voor beperken van de blootstelling.

Behorende bij overtreding 5

Nood- en oogdouche moeten in goede staat verkeren en te allen tijde goed bereikbaar zijn. De nooddouche moet op het waterleidingnet zijn aangesloten en de capaciteit van de nooddouche bedraagt minimaal 80 l/min. Voor oogdouches geldt dat de oogspoelvoorziening doelmatig moet zijn en dat, afhankelijk van de situatie gebruik kan worden gemaakt van een op de waterleiding aangesloten oogdouche of van een oogspoelfles. In het algemeen is een oogspoelvoorziening doelmatig indien:

- deze voldoende snel bereikbaar is in geval van een ongeval;
- deze eenvoudig bedienbaar is en zo nodig beide ogen voldoende lang gespoeld kunnen worden;
- de ogen zodanig kunnen worden gespoeld, dat deze wel snel worden gereinigd, maar niet worden beschadigd.

Wanneer de eis definitief wordt moet u zo snel mogelijk maar uiterlijk binnen een termijn van 12 weken aan de eis tot naleving hebben voldaan.

Deze kennisgeving van de voorgenomen eis is geen beschikking in de zin van artikel 1:3, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dat betekent dat u geen bezwaar kunt indienen tegen het gestelde in deze bijlage.

Voordat deze eis formeel wordt gesteld, krijgt u op grond van artikel 4:8 van de Awb, de gelegenheid om uw zienswijze naar voren te brengen. De zienswijze kan schriftelijk of mondeling kenbaar gemaakt worden. Ik ga er vanuit dat u de betrokken werknemers op de hoogte stelt van deze kennisgeving eis.

Inspectie SZW

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Als er niet binnen **twee weken** na dagtekening van deze brief een reactie van u en/of de betrokken werknemers is ontvangen, ga ik er van uit dat er geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid uw zienswijze te geven. De eis zal daarna zo spoedig mogelijk schriftelijk aan u worden bevestigd. Op dat moment wordt ook de bezwaarprocedure van kracht en kunt u een eventueel bezwaar tegen deze eis indienen.

—
—
—
—
—
—
—

Stap 1: De inventarisatie dient te voldoen aan het volgende:**Datum**

7 december 2018

Onze referentie

1812058/01

Aard van de blootstelling

Alle gevaarlijke stoffen, in het bijzonder de CMR-stoffen, waaraan werknemers kunnen worden blootgesteld (zoals tijdens reguliere werkzaamheden met grondstoffen, additieven, tussenproducten, eindproducten, maar ook tijdens onderhoudswerkzaamheden), moeten geregistreerd zijn (stap 1), als onderdeel van de beoordeling van de blootstelling. Het doel van de inventarisatie van de stoffen is uiteindelijk het maken van een blootstellingsbeoordeling. De volgende aspecten zijn van belang met betrekking tot de aard van de blootstelling:

- de naam van de stof, samenstelling van de stof of mengsel op componentniveau;
- de informatie over de veiligheid en gezondheid van de stoffen op componentniveau;
- het soort arbeid, tijdens welke werkzaamheden, onder welke omstandigheden en op welke wijze werknemers (kunnen) worden blootgesteld aan stoffen;
- de vastgestelde grenswaarde bij inhalatoire blootstelling van de component en voor bepaalde kankerverwekkende of mutagene stof of stof, die vrijkomt bij een kankerverwekkend proces, een zo laag mogelijk vastgestelde grenswaarde met een onderbouwing.

Dit is weergegeven in artikel 4.2 tweede lid, 4.2 vijfde lid onder a en b, 4.3 eerste en tweede lid en artikel 4.16 eerste en tweede lid voor kankerverwekkende/mutagene stoffen van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Vaststellen carcinogene, mutagene en reproductie toxische (CMR-)stoffen

Voor het vaststellen of een gevaarlijke stof behoort tot de categorie van kankerverwekkende, mutagene of reproductie toxische (voor de voortplanting giftige) stoffen kunt u de meest recente 'SZW lijst van kankerverwekkende stoffen en processen' raadplegen en op het CAS-nummer van de component zoeken. Deze lijst is te vinden als u op www.google.nl zoekt op de woorden 'Staatscourant kankerverwekkende stoffen 2018'. Het product is in het veiligheidsinformatieblad (VIB) en op het etiket van de verpakking voorzien van de volgende gevaarszinnen:

- voor de carcinogene en mutagene mengsels/component respectievelijk H350 en H340;
- Voor reproductie toxische mengsels/component: H-zinnen H360, H361 en H362.

Elke component is ook voorzien van de gevaarszinnen, echter het percentage van de component bepaalt of het product ook als CM-stof wordt geclassificeerd.

Aanvulling carcinogene, mutagene en reproductie toxische (CMR-)stoffen

Met betrekking tot de blootstelling aan kankerverwekkende, mutagene en reproductie toxische stoffen of een kankerverwekkend proces is aanvullend opgenomen in de registratie als onderdeel van de beoordeling van de blootstelling:

- het aantal werknemers dat mogelijk wordt blootgesteld aan CMR stoffen (zoals bijvoorbeeld dieselmotoremissie en lasrook) of een kankerverwekkend proces;
- het soort arbeid, onder welke omstandigheden of bij welke werkzaamheden en op welke afdeling werknemers kunnen worden blootgesteld aan CMR-stoffen of een kankerverwekkend proces;

- de hoeveelheid CMR-stoffen die per jaar wordt vervaardigd, gebruikt, dan wel aanwezig is in verband met de opslag, en de frequentie waarmee een kankerverwekkende proces per jaar wordt toegepast.

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Dit is weergegeven voor reprotoxische stoffen in artikel 4.2a onder a, b en c en voor kankerverwekkende en/of mutagene stoffen van artikel 4.13 onder b, c en d van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Aanvulling carcinogene en mutagene (CM-)stoffen

Aanvullend voor kankerverwekkende en/of mutagene stoffen of een kankerverwekkend proces is opgenomen in de registratie als onderdeel van de beoordeling van de blootstelling:

- welke inspanningen zijn verricht voor het vervangen van alle CM stoffen of kankerverwekkend processen door een minder schadelijke stof. De reden dat het gebruik strikt noodzakelijk is en vervanging technisch niet uitvoerbaar is voor alle CM-stoffen of kankerverwekkend processen;
- welke preventieve maatregelen (zoals bijvoorbeeld een gesloten systeem, een gemarkeerde gevarezone slechts toegankelijk voor opgeleid personeel, een controle op de effectiviteit van de afzuiging, het op de juiste wijze gebruiken van de bronafzuiging, een scheiding van schone/besmette zones voor werkkleding, het opbergen van schone kleding, het beschikbaar stellen van doelmatige wasgelegenheid en doucheruimte) zijn genomen om de blootstelling van werknemers aan kankerverwekkende of mutagene stoffen of aan stoffen, die vrijkomen bij kankerverwekkende processen te voorkomen of te minimaliseren;
- welke persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt worden (zoals bijvoorbeeld het type filter bij de adembescherming of het type materiaal, dikte en doorbaaktijd van handschoenen) als beheersmaatregelen van een hoger niveau van de arbeidshygiënische strategie niet mogelijk zijn bij de arbeid, het bewaren van de persoonlijke beschermingsmiddelen op de daartoe aangewezen plaats, na ieder gebruik te reinigen en voor ieder gebruik te controleren;
- het bijhouden van een lijst van werknemers die worden of kunnen worden blootgesteld aan kankerverwekkende of mutagene stoffen of stoffen, die vrijkomen bij een kankerverwekkend proces, onder de vermelding van de blootstelling die ze hebben ondergaan.

Dit is weergegeven in artikel 4.13 onder a, e en f en van artikel 4.15 eerste lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Irriterende/sensibiliserende stoffen:

In de inventarisatie moet worden vastgesteld of een product (en op componentniveau) behoort tot de categorie van sensibiliserende stoffen. In het veiligheidsinformatieblad en op het etiket van de verpakking moet het product voorzien zijn van de volgende gevaarszinnen: H317, H334 en H335.

Lasrook

In de inventarisatie moet worden vastgesteld welke las- en snijprocessen binnen het bedrijf worden uitgevoerd. Lasrook komt vrij bij lassen, thermisch snijden, gutsen en solderen van metaal. De meest voorkomende lasprocessen zijn: TIG (Tungsten Inert Gas), MIG (Metal Inert Gas), MAG (Metal Active Gas), elektrode (Booglassen met beklede elektrode BMBE), autogeen lassen, OP-Lassen (lassen onder een poederdek). De meest voorkomende snijprocessen zijn plasmasnijden onder water, plasma- en autogeen snijden (handmatig of machinaal).

Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

In de inventarisatie moet worden vastgesteld of een stof opgenomen is op de autorisatielijst (REACH bijlage XIV), dan is productie, handel en gebruik van deze stoffen in de EU verboden tenzij er een autorisatie (vergunning) is verleend.

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

Chroomhoudend oppervlak:

Als voor het starten van een onderhoudswerkzaamheid het niet mogelijk is een oppervlak te testen op chroom-6, dan moet u ervanuit gaan dat het oppervlak chroomhoudend is en bewerkt moet worden zonder stofvorming zoals bijvoorbeeld tijdens het slopen, doorslijpen, snijbranden en knippen van grote objecten. U dient alle technisch uitvoerbare beheersmaatregelen toe te passen en te checken of de blootstelling (zo laag als mogelijk) met deze maatregel onder de vastgestelde grenswaarde ligt. Elke situatie is maatwerk en daarom zal u een deskundige moeten inschakelen met arbeidshygiënische kennis.

- Voor de juiste en volledige inventarisatie kunt u naar de informatiedocumenten "Wat en hoe inventariseren?" en "Hoe gebruik ik het VIB bij de inventarisatie?", beide documenten zijn terug te vinden bij de "hulpmiddelen" van stap 1 van de zelfinspectietool.

Stap 2: De blootstellingsbeoordeling dient te voldoen aan het volgende:

Indien blijkt dat het gebruik van carcinogene, mutagene en reproductietoxische stof strikt noodzakelijk is, dan zal het niveau van de blootstelling (zo laag als mogelijk) getoetst moeten worden aan de grenswaarde van de desbetreffende component van het mengsel.

Datum

7 december 2018

Onze referentie

1812058/01

Prioriteren (kwalitatieve beoordeling)

Een kwalitatieve beoordeling, bijvoorbeeld met behulp van een prioriteringsmodel, kan als een eerste stap dienen om te komen tot een meetstrategie of beoordelingsstrategie. Volgens het prioriteringsmodel start de nadere beoordeling van de mate van de blootstelling met de hoog geprioriteerde stoffen. De middel en laag geprioriteerde stoffen komen (op termijn) ook aan de beurt voor de nadere beoordeling. Uit deze controle moet blijken dat de risico's inderdaad voldoende zijn beheerst. Stoffen mogen hiervoor aan de hand van overeenkomstige eigenschappen en werkprocessen geclusterd worden en op basis van de resultaten van de beoordeling van een 'worst-case stof + werkproces' als voldoende beoordeeld worden beschouwd, mits de keuzes en aannames gedegen worden onderbouwd.

Kwantitatieve beoordeling

Het doel van de blootstellingsbeoordeling is te bepalen welke gezondheidsrisico's uw werknemers lopen als ze met gevaarlijke (in het bijzonder CMR-)stoffen werken of in een omgeving waar deze stoffen kunnen vrijkomen. Met betrekking tot de mate en duur van de (gecombineerde) blootstelling in de ademzone kunt u gebruikmaken van een betrouwbare, kwantitatief onderbouwde schatting, bijvoorbeeld met een onder REACH¹ geaccepteerd beoordelingsmodel² (genoemd in ECHA³ richtlijn R.14), of persoonsgebonden metingen in de ademzone. Het blootstellingsniveau van de (CMR-)component moet vastgesteld worden zonder het gebruik van de adembescherming, dit is in de arbeidshygiënische strategie een maatregel van het laagste niveau. Bij het overschrijden van de grenswaarde zullen beheersmaatregelen, zo hoog mogelijk in de arbeidshygiënische strategie getroffen moeten worden.

Bij de beoordeling dienen de volgende aspecten te worden betrokken:

- inhoud Veiligheid Informatie Bladen (VIB's);
- de omstandigheden tijdens de werkzaamheden waarbij gevaarlijke stoffen worden gebruikt en/of aanwezig zijn;
- de hoeveelheid gevaarlijke stoffen waaraan werknemers worden of kunnen worden blootgesteld;
- de effectiviteit van de genomen of te nemen preventiemaatregelen;
- de resultaten, die verkregen zijn uit de metingen of de geschikte kwantitatieve beoordelingsmethoden, worden getoetst aan de voor de desbetreffende stof geldende grenswaarde. Hiervoor kan worden gebruikt de systematiek uit de Nederlandse norm NEN-EN 689 (Werkplekatmosfeer: leidraad voor de beoordeling van de blootstelling bij inademing van gevaarlijke stoffen voor de vergelijking met de luchtgrenswaarden en de meetstrategie) of de BOHS/ NVvA (richtlijn: testing compliance with occupational exposure limits for airborne substances);

¹ REACH = Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen

² Stoffenmanager (90ste percentiel), ART (75ste percentiel, bovengrens interkwartiel betrouwbaarheidsinterval), Ecetoc TRA, EMKG Expo Tool, etc.

³ ECHA = European Chemicals Agency

- voor lasrook geldt dat de blootstelling beoordeeld kan worden met behulp van metingen, de Verbetercheck of een (andere) kwantitatieve evaluatie (zoals de 'Lasrookassistent').

Datum
7 december 2018

Onze referentie
1812058/01

De verschillende aspecten van de beoordeling hebben betrekking op artikel 4.2 derde lid, 4.2 vierde lid, 4.2 vijfde lid onder a t/m d, 4.2 zesde lid en artikel 4.2 zevende lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Grenswaarde overschrijding

De verkregen resultaten dienen te worden getoetst aan de voor de desbetreffende stof/component geldende grenswaarde. Indien blijkt dat de grenswaarde van de betreffende stof/component wordt overschreden moeten er, vooruitlopend op blijvende maatregelen, onverwijld doeltreffende tijdelijke maatregelen worden getroffen om de concentratie terug te brengen tot beneden die grenswaarde, zoals bedoeld wordt in artikel 4.3 lid 3 en lid 4 en, in geval van kankerverwekkende stoffen, artikel 4.16 lid 3 en lid 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Als hiervoor het dragen van adembescherming noodzakelijk is dan dient de duur van het dragen daarvan tot het strikt noodzakelijke te worden beperkt, zoals aangegeven in artikel 4.4 lid 6 van het Arbeidsomstandighedenbesluit, en in geval van kankerverwekkende stoffen artikel 4.18 lid 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Gecombineerde blootstelling

De grenswaarde geldt in principe alleen voor blootstelling aan de zuivere stof en is niet zonder meer toepasbaar op een mengsel waarvan de betreffende stof een bestanddeel vormt. Het kan voorkomen dat de schadelijke werking van een mengsel de optelsom is van die van de afzonderlijke stoffen. Maar het kan ook zo zijn dat een gecombineerde blootstelling de schadelijke effecten van de afzonderlijke stoffen versterkt of juist vermindert. Bij gelijktijdige blootstelling aan meer stoffen zal door deskundigen met deze effecten rekening moeten worden gehouden.

Indien uw werknemers (gedurende de dag) tijdens verschillende activiteiten aan verschillende oplosmiddelen of stoffen die een nadelig gezondheidseffect op elkaar hebben worden blootgesteld, dan moet deze gecombineerde blootstelling in de beoordeling zijn meegenomen zoals bedoeld in artikel 4.2 lid 6 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Toelichting huidblootstelling

Sommige gevaarlijke stoffen worden relatief gemakkelijk door de huid opgenomen en kunnen zo gezondheidseffecten veroorzaken. Voor de stoffen waarvoor een wettelijke grenswaarde is vastgesteld is dit in bijlage XIII van de Arboregeling aangegeven met de letter H (= Huidopname). Voor deze stoffen moeten doeltreffende maatregelen worden getroffen om huidcontact te voorkomen zoals bedoeld wordt in artikel 4.1c, eerste lid en artikel 4.4 eerste t/m vierde lid van het Arbobesluit. Maatregelen zijn niet doeltreffend als huidcontact aanwezig is of mogelijk blijkt met stoffen met een huidnotatie en stoffen die voldoen aan de volgende gevaarszinnen volgens CLP-verordening: H310, H311, H312, H314, H315 en H317.

Bijlage 3 (vervolg)

Inspectie SZW

Beoordeling toetsen door deskundige

Bij meer dan 25 werknemers of geen erkend RI&E instrument moet de beoordeling van de mate en duur van de blootstelling in het kader van de risico inventarisatie en evaluatie (volgens artikel 14 eerste lid onder a van de Arbeidsomstandighedenwet) worden getoetst door een deskundige (arbeidshygiënist). Deze nadere inventarisatie is een onderdeel van de generieke RI&E.

Datum

7 december 2018

Onze referentie

1812058/01

- Voor de beoordeling kunt u naar het informatiedocument "Online hulpmiddelen om de blootstelling te beoordelen", dit document is terug te vinden bij de "hulpmiddelen" van stap 2 van de zelfinspectietool.